

Ylilääkäri Antero Heloma

16.3.2016

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Asiantuntijakuuleminen HE 15/2016 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle tupakkalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Nyt käsiteltävänä olevassa lakiesityksessä ehdotetaan nykyinen tupakkalaki kokonaan uudistettavaksi. Samalla tuotaisiin EU:n uuden tupakkatuotedirektiivin (2014/40/EU) määräykset Suomen kansalliseen lainsäädäntöön.

Kun Suomi vuonna 2005 ratifioi Maailman terveysjärjestön (WHO) tupakoinnin torjuntaa koskevan puitesopimuksen (FCTC), tuli sopimuksen artikloiden toteuttamisesta Suomea velvoittavia. Suomen tupakkalaissa puitesopimuksen artikloiden tulisikin toteutua kategorisesti.

Suomessa YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista tuli voimaan 1991. Sen 24 artiklassa säädetään muun muassa lapsen oikeudesta nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta.

EU:n uudessa tupakkatuotedirektiivissä säädetään muun muassa yhtenäisistä tupakkatuotteiden pakkausmerkinnöistä jäsenvaltioissa ja eräille uusille nikotiinituotteille asetettavista velvoitteista sekä eräistä muista tupakka- ja nikotiinituotteisiin liittyvistä määräyksistä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) antoi lakiehdotusluonnoksesta 23.9.2015 seikkaperäisen lausuntonsa sosiaali- ja terveysministeriölle. THL tuo nyt eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan harkittavaksi keskeiset muutos- ja lisäysehduksensa käsillä olevaan lakiesitykseen.

Uudet nikotiinituotteet

THL pitää hyvänä, että lain 1 pykälään on otettu tavoitteeksi tupakkatuotteiden lisäksi muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Koska EU:n direktiivin on kuitenkin katsottu edellyttävän uusien nikotiinituotteiden tuomista vapaaseen myyntiin Suomessa, tulisi kansallisella tasolla kaikin keinoin pyrkiä siihen, ettei kyseisten tuotteiden, erityisesti nikotiinia sisältävien sähkösavukkeiden käyttö, uuden lain seurauksena yleistyisi.

THL pitää todennäköisenä, että sähkösavukkeiden käyttö lisääntyy huomattavasti niiden tullessa yleiseen myyntiin kauppoihin ja kioskeihin.

www.thl.fi

Ylilääkäri Antero Heloma

16.3.2016

Saatavuuden helpottuessa selvästi nykyisestä on vaarana, että kyseiset tuotteet tulevat varsinkin nuorten suosioon.

THL esitti lakiesitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa, ettei uusia nikotiinituotteita lakiehdotuksen 1 pykälän muutoksen mukaisesti (mukaan lukien nikotiinia sisältävät sähkösavukkeet ja niiden täyttösäiliöt) tuotaisi markkinoille Suomessa. THL viittasi lausunnossaan EU:n tupakkatuotedirektiivin 24 artiklan 3 kohtaan, joka antaa jäsenvaltiolle mahdollisuuden kieltää tietyn tupakkatuoteluokan tai tupakkatuotteeseen rinnastettavan tuotteen luokan jäsenvaltion erityistilanteeseen liittyvistä syistä ja edellyttäen, että tällainen on perusteltua kansanterveyden suojelemisen kannalta.

Lakiesityksen perusteluissa kyseisen artiklan käyttömahdollisuutta ei ole selvitetty. THL:n käsityksen mukaan jäsenvaltion erityinen syy voisi olla esimerkiksi se, että nikotiinia sisältävät sähkösavukkeet eivät ole Suomessa vielä levinneet laajaan käyttöön. Päivittäisiä käyttäjiä oli vuonna 2014 alle yksi prosentti työikäisestä väestöstä.

THL totesi lisäksi, että myös kansanterveyden suojelemisen kannalta on olemassa perusteluja sille, että nikotiinia sisältäviä sähkösavukkeita ja täyttösäiliöitä ei Suomessa saatettaisi markkinoille. Uusimmassa nikotiinin terveyshaittoja koskevassa kirjallisuudessa on tuotu esiin erityisesti nikotiinin haitat sydämelle. Lisäksi nikotiinilla on haittavaikutuksia raskaana olevalle naiselle ja syntyvälle lapselle. Nikotiinia sisältävien sähkösavukkeiden vapaa markkinoille saattaminen lisäisi nikotiinin aiheuttamia terveyshaittoja ja nikotiiniriippuvuutta väestössä. WHO:n tupakoinnin torjuntaa koskevan puitesopimuksen 5 artiklassa (kohta 2b) edellytetään nikotiiniriippuvuuden vähentämistä muun muassa lainsäädännön keinoin.

THL katsoo, että tupakkalain kansallisen tavoitteen saavuttaminen vuoteen 2030, joka tarkoittaa tupakan ja nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppumista, vaikeutuu uusien nikotiinituotteiden markkinoille tulon myötä, sillä luotettavien tutkimusten selvä enemmistö osoittaa, että sähkösavukkeiden käyttö ei johda tupakoinnin lopettamiseen, vaan nikotiinia sisältäviä sähkösavukkeita käytetään useimmiten yhdessä perinteisten savukkeiden kanssa.

Edellä olevan perusteella THL ehdottaa, että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaisi mietinnössään huomioon EU:n tupakkatuotedirektiivin 24 artiklan 3 kohdan säännöksen käyttömahdollisuuden nikotiinia sisältävien sähkösavukkeiden osalta.

Mikäli sähkösavukkeet kuitenkin saatetaan vapaasti markkinoille, THL pitää hyvänä lakiesityksessä olevaa tunnusomaisten makuaineiden kieltämistä myös sähkösavukkeissa sekä muiden tupakkaan liittyvien rajoitusten ulottamista sähkösavukkeisiin (käyttö sisätiloissa, ikärajat, esilläpitokielto ja myynnin luvanvaraisuus). THL korostaa, että erityisesti hedelmä- ja vastaavantyyppiset maut lisäävät nuorten kiinnostusta uusiin nikotiinituotteisiin.

www.thl.fi

Ylilääkäri Antero Heloma

16.3.2016

Tupakoinnin kieltö autossa kun lapsia on matkustajina

Tupakansavu konsentroituu pienissä tiloissa kuten auton sisällä. Esimerkiksi kanadalaisen ja walesilaisen tutkimuksen mukaan autossa tupakoinnin kiellon jälkeen lapset raportoivat vähemmän tupakansavulle altistumista verrattuna lakimuutosta edeltävään aikaan. Uusiseelantilaistutkimuksen mukaan autoissa ja kotona tupakoinnille altistuneet nuoret ovat muita herkempiä aloittamaan tupakoinnin, ja autoissa tupakointi on vahvasti yhteydessä nuoren nykyiseen tupakointiin. Vastaavia tuloksia on myös Englannista.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus edellyttää, että lapsen terveyttä suojellaan niin, että lapsi voisi nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta. Koska on ilmeistä, että lapsen altistuminen tupakansavulle autossa on haitallista lapsen terveyden kannalta, voitaisiin yksityisessä tilassa tupakointia perustella rajoitettavaksi kyseiseen sopimukseen viitaten. Autossa tupakoinnin kieltäminen siinä tapauksessa, kun lapsia on mukana autossa, ei THL:n mielestä olennaisella tavalla rajoita yksityiselämän piiriä.

Tupakointi kerrostalojen parvekkeilla

THL pitää hyvänä ehdotusta siitä, että asunto-osakeyhtiöille annettaisiin mahdollisuus hakea tupakointikieltoa huoneistoon kuuluvalla parvekkeelle ja muihin huoneistoon kuuluviin tiloihin muita häiritsevän tupakansavun takia. Samoin kannatettavaa THL:n mielestä on erilaisten työpaikkojen tupakointitiläsäännösten yhdenmukaistaminen.

THL:n vuonna 2012 toteuttaman väestökyselyn mukaan noin puolet (51%) aikuisista tukee parveketupakoinnin kieltöä lailla. Erot mielipiteissä ovat suuret tupakointistatuksen mukaan, tupakoimattomat kannattavat kieltöä eniten (66%) kun taas päivittäin tupakoivat vähiten (11%). Tupakoimattomat muodostavat valtaosan väestöstä, joten heitä tulisi suojella tupakansavulle altistumiselta.

Tuotemerkittömät pakkaukset

THL ehdottaa, että tupakkatuotedirektiivin mukaisten pakkausmerkintöjen uudistuksen lisäksi otetaan käyttöön tuotemerkittömät savukkeiden ja savuketupakan pakkaukset (ns. plain packaging). Kyseiset pakkaukset on jo toteutettu ainakin Australiassa ja ne ovat pian tulossa toteutettaviksi myös Englannissa, Irlannissa ja Ranskassa. Tutkimusten mukaan yhdenmukaiset pakkaukset vähentävät savukkeiden vetovoimaa (appeal) nuorten keskuudessa ja niihin liitetyt entistä kookkaammat varoitusmerkinnät ilman tupakkatuotteelle ominaista tunnusta (brändiä) lisäävät varoitusten tehoa. Yhdenmukaiset pakkaukset myös häivyttävät virheellisiä mielikuvia eri savukemerkkien välisistä vahvuus- ja haitallisuuseroista.

Vuonna 2013 julkaistussa australialaistutkimuksessa osoitettiin, että tuotemerkittömät (neutraalit) pakkaukset vähensivät tupakoinnin miellyttävyyttä ja neutraalien pakkausten käyttäjät pitivät tuotteita laadultaan

www.thl.fi

Ylilääkäri Antero Heloma

16.3.2016

heikompina kuin perinteisistä pakkauksista tupakoivat. Lisäksi neutraaleja pakkauksia käyttävät tupakoijat alkoivat pitää tupakoinnin lopettamista tärkeämpänä kuin perinteisiä pakkauksia käyttäneet tupakoijat.

Matkustajatuonti

THL ehdottaa, että savukkeiden matkustajatuonti EU/ETA-alueen ulkopuolisista maista rajoitetaan 40 savukkeeseen.

Ylijohtaja

Marina Erhola

Ylilääkäri

Antero Heloma